

Sijoitettu lapsi koulussa Alaseminaari, C1

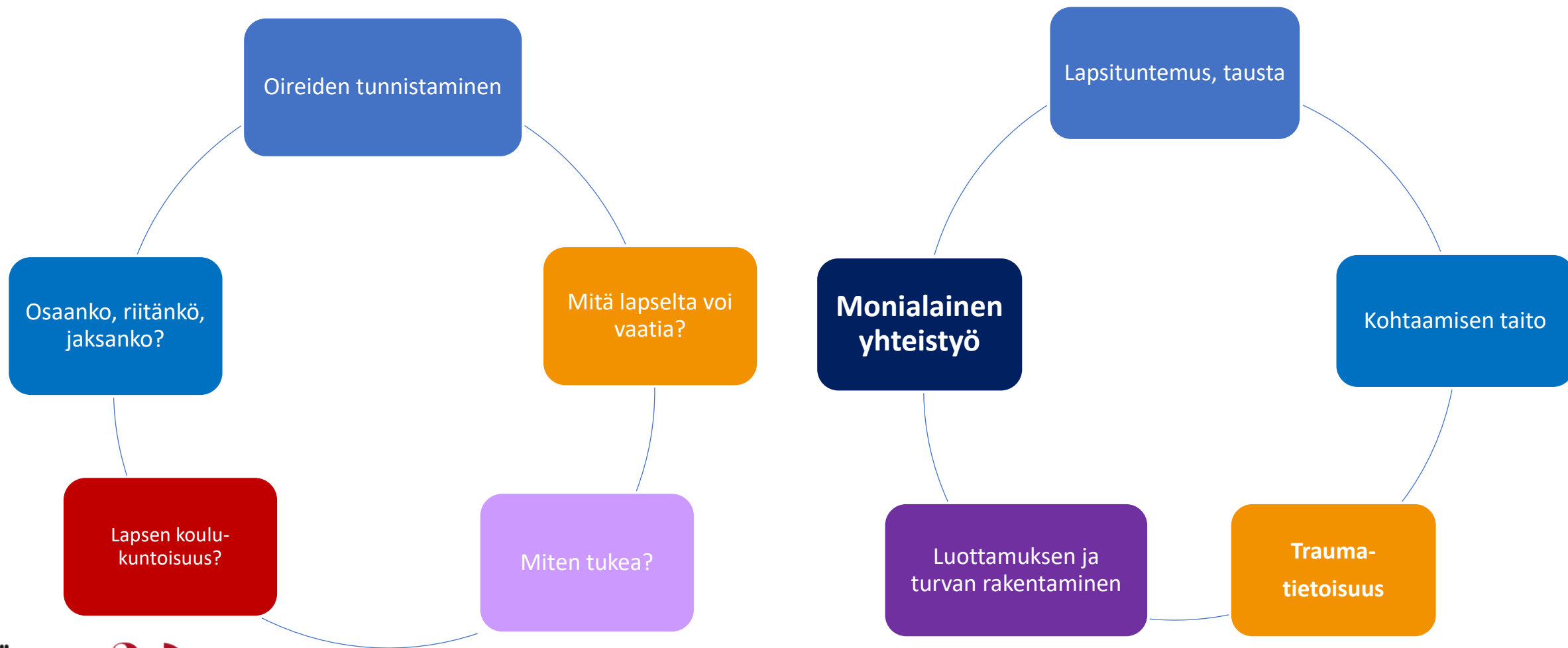
- Sijoitettujen nuorten kokemuksia
- Sisukas - koulupolun tukeminen
- Skolfam – toiminta Ruotsissa
- Traumatietoisuus koulussa

Koulu sijoitetun lapsen silmin koulupolun tukeminen

Christine Väливаara ja Leenu Niemelä, Pesäpuu ry

Mikä sinua eniten pohdituttaa työssäsi koulussa suhteessa oireileviin lapsiin?

*”mua kiusattiin, koska asuin
sijaisperheessä ja sanottiin,
et sun mutsi ei pystynyt
huolehtimaan susta”*

”Jos arki on koko ajan pelkkää selviytymistä ja sen miettimistä onko fyysisesti tai henkisesti turvassa, niin ei vaan pysty oppimaan...”

- sijoitettu nuori

Trauma:

Haavoittavat, suoraan
lapseen kohdistuvat
tapahtumat tai
haitallinen
kasvuympäristö

*”Jos koet olevasi rakastettu ja
turvassa aivosi erikoistuvat
tutkimiseen, leikkiin ja
yhteistyöhön.*

*Jos olet peloissasi ja torjuttu aivosi
erikoistuvat yrityksiin hallita pelon
ja hylätyksi tulemisen tunteita.”*

- Van der Kolk (2014)

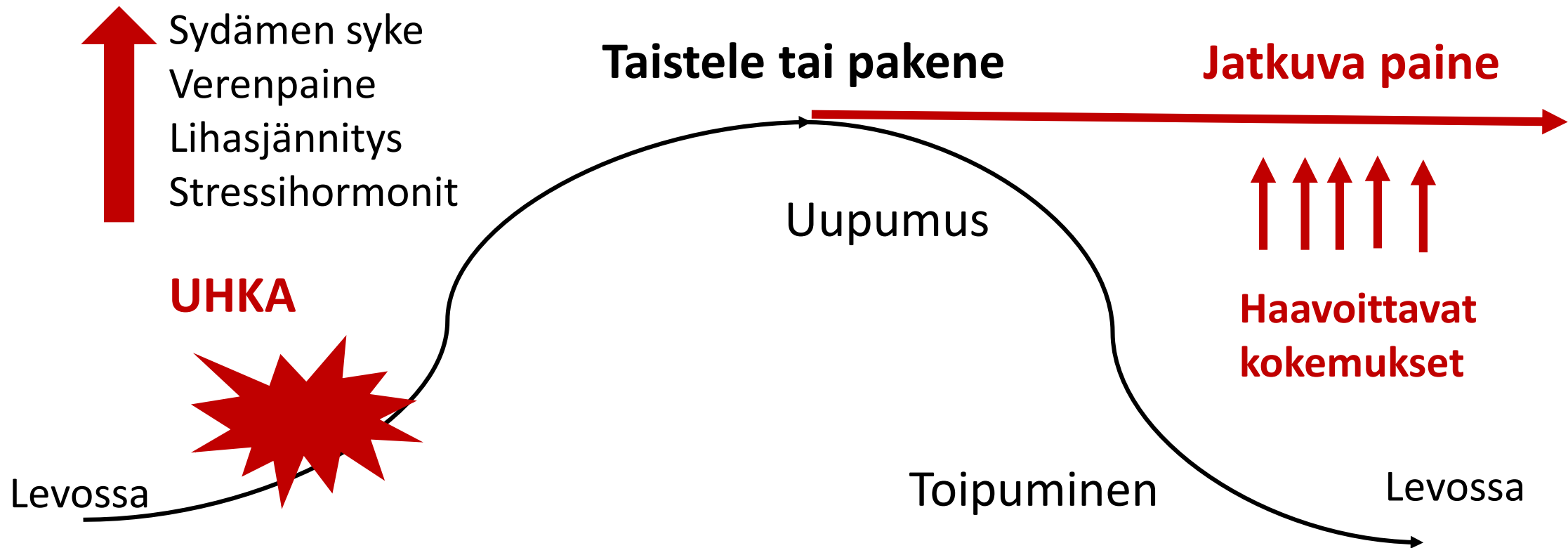
Stressin säätely uhkaavissa tilanteissa

(Sajaniemi ym. 2015)

- Ihmisillä on jatkuva valmius taistella, paeta tai jähmettyä, kun uhan tunne kasvaa liian suureksi.
- Biologiset reagointivalmiudet aiheuttavat säatelemättöminä haittaa itselle ja ympäristölle
- Ylivirittynyt stressitila, ylivalppaus, kuluttaa voimia ja uhkaa hyvinvointia

Haitallisten lapsuuskokemusten (ACE) aiheuttama krooninen stressi

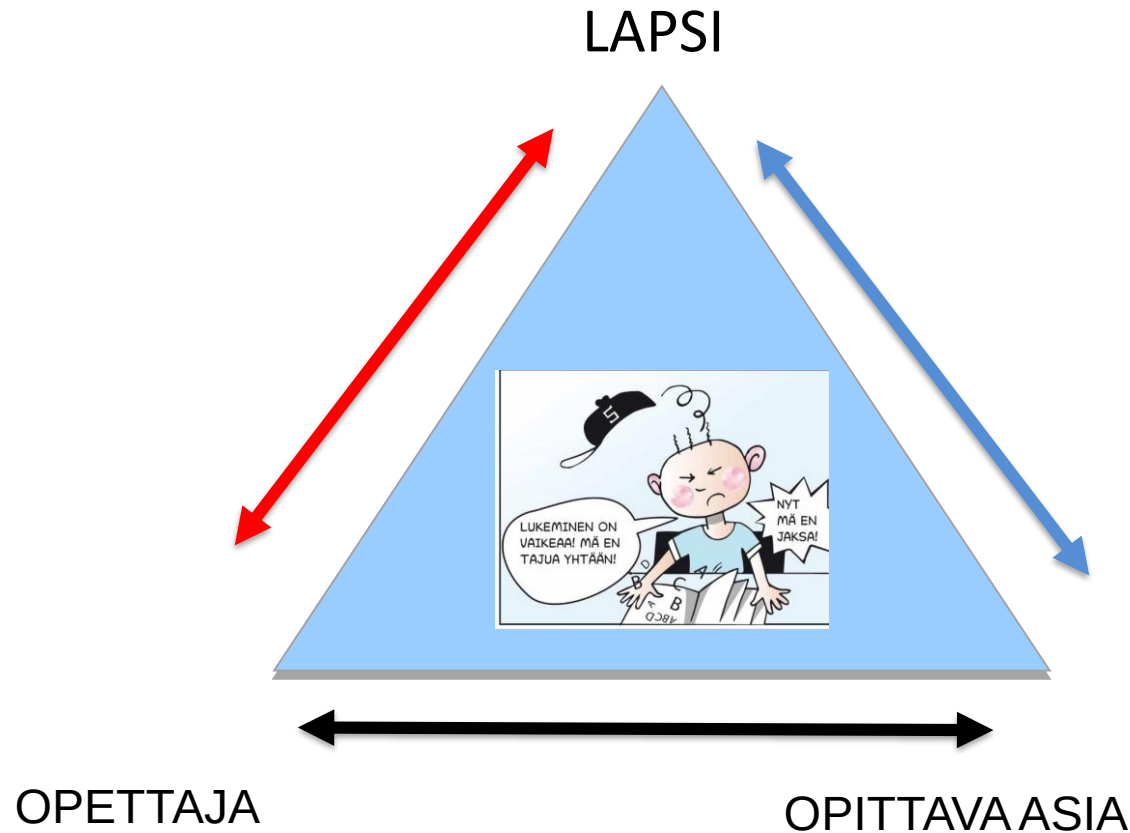
Kiintymyssuhde on itsesäätelyn perusta

- Kiintymyssuhde on tunnesäätelysuhde, jossa aikuinen säätelee lapsen sisäistä tilaa.
- Lapsi kykenee aikuisen avulla kokemaan
 - voimakkaita tunteita, sekä hyvää että pahaa oloa
 - turvallisuutta, jatkuvuutta
 - rohkeutta tutkia maailmaa, oppia uutta
 - myötätuntoa
- Yhteiset kokemukset muuttuvat vähitellen lapsen sisäistämiksi tunne- ja itsesäätelytaidoiksi

Turvattomat kiintymystyyli ja oppiminen

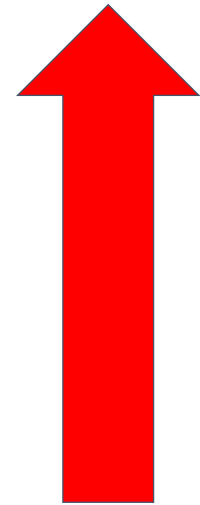
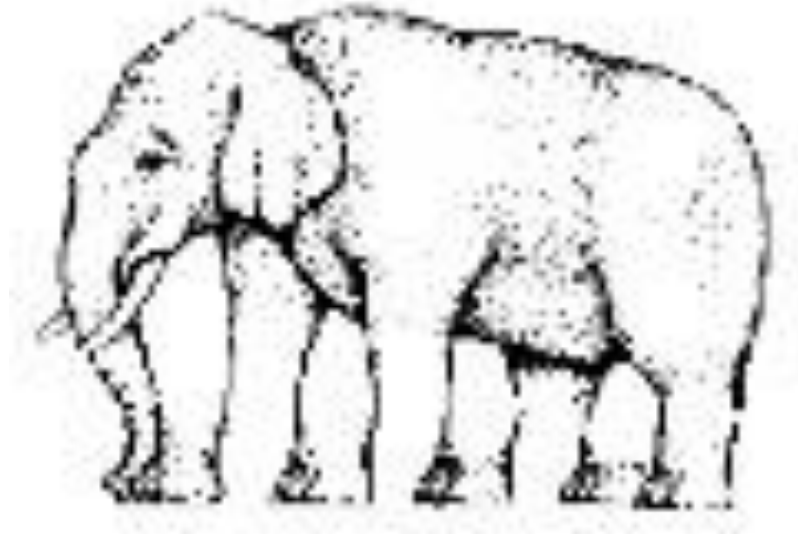
(Geddes 2006)

- Välttelevästi kiintynyt ei huoli apua, karttaa läheisyyttä (välinpitämätön)
- Ristiriitaisesti kiintynyt tarvitsee huomiota, (ahdistunut, takertuva)
- Jäsentymättömästi kiintynyt – ”osaan jo” (häpeä, häpeämättömyys)

Estynyt luottamus = estynyt oppiminen

- Kroonisessa stressissä hippokampus (oleellinen tietoisessa muistojen tallentamisessa ja oppimisessa) kutistuu
- Manteliumake (pelon prosessointikeskus) kasvaa

Lapsella voi ilmetä kehitysviiveitä

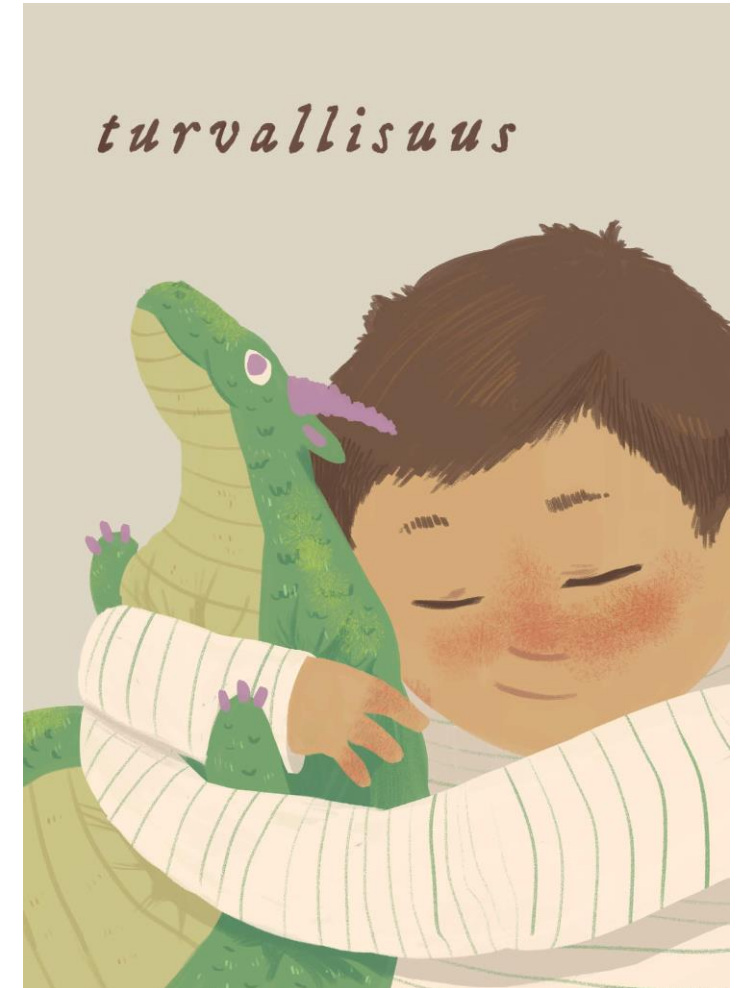
- Oppimisvaikeudet (matematiikka, lukeminen, kirjoittaminen, työmuisti)
- Keskittymättömyys, toiminnan ohjaamisen vaikeudet
- Ahdistuneisuus, alakuloisuus
- Aggressiivisuus, impulsiivisuus
- Vaikeudet sosiaalisissa suhteissa
- Somaattiset oireet

Oppiaines sovitettava kehitystasoa vastaavaksi

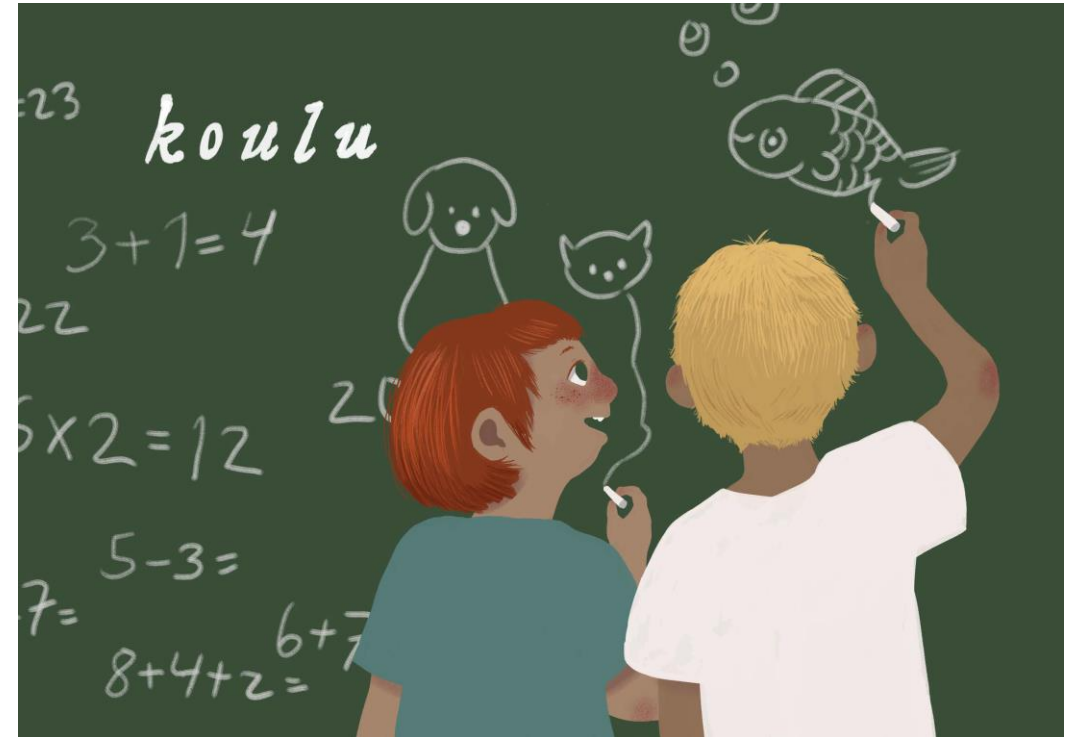
Tunne-elämää ei voi erottaa oppimisesta

- Jos lapsi ei koe olevansa turvassa, omien voimavarojen ja vahvuuksien hyödyntäminen rajoittuu
- Aikuisen tärkein työkalu on edistää lapsen turvallisuuden tunnetta ja rakentaa luottamusta

Koulu lapsen perusturvan lähteenä

- Monille lapselle koulu tarjoaa selviytymiskeinon ja kompensoi kokemuksia, jotka voivat olla kehityksen esteenä
- Turvattomasti kiintyneellä odotukset aikuisia kohtaan sekä suhtautuminen oppimiseen saattavat kuitenkin olla epätasapainossa

Millainen on hyvä koulu?

Minä olen hyvinvästiva joten
minulle sopii se ilainen opettaja
joka ymmärtää jos on huono päivä
ja joka osaa auttaa kärsivällisesti.
Minun mielestäni hiljaisessa luokassa
oppii parhaiten. Minä tarvitsen aika
paljon apua minä olen hyvin kärsimätön
minä tarvitsen jotain mitä paristaika
käsiissä että voi kiittää

Opettajan käyttäytyminen ja oppilaan reaktio

(Geddes 2006)

Häiriöitä ehkäisevä ope

- Jämäkkä
- Johdonmukainen
- Pitää oppilaasta, kunnioittaa

Oppilas tuntee olonsa:

- Pidetyksi
- Kannustetuksi
- Luottavaiseksi

Häiriöitä provosoiva ope

- Napit vastakkain
- Nöyryyttää
- Asennoituu kielteisesti

Oppilas koee olevansa:

- Ei pidetty
- Epäonnistunut
- Ei luota aikuiseen

Aikuisen kiintymyskeskeinen asenne avaa luottamuksen lukkoja

*"Aikuisen on avattava lapselle tila
olla avoin haavoittuvuuksineen"*
(Hughes 2011)

- P** layful- leikkisyys
- L** ove - rakkaus
- A** ccepting- hyväksyntä
- C** urious – uteliaisuus
- E** mphatic - empaattisuus

Pääperiaatteita auttamisessa

kuuntele, odota, arvosta, selkiytä

Vähennä:

- rangaistuksen sijaan lapselle apua syyllisyyden, häpeän ja turhautumisen käsittelyyn
- käyttäytyminen on loogista suhteessa aiemmin koettuun,
- ei tahallista teeskentelyä
- > luonnolliset seuraamukset

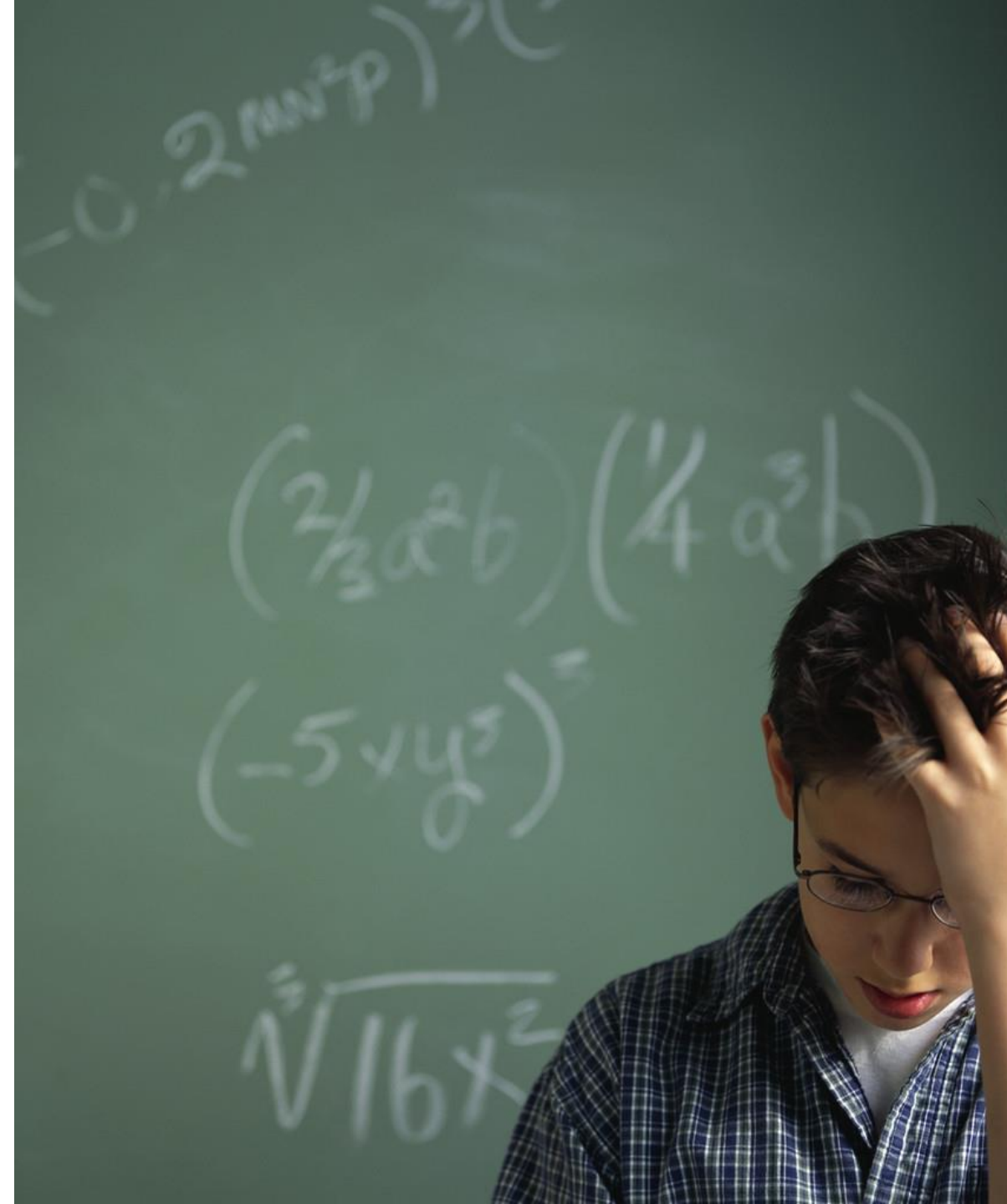
Lisää:

- turvallisuuden tunnetta
- pysyvyyttä ja jatkuvuutta
- struktuuria ja ennakointia
- läsnäoloa, hyviä hetkiä
- aikaa opetella, onnistumisen kokemuksia, toivoa
- tunne- ja itsesäätelytaitoja

Traumatisoituneilla tutkitusti keskimääräistä suurempi riski:

- Alisuoriutumiseen
- Heikkoon koulumenestykseen
- Muita alempaan koulutustasoon ja ilman ammattia jäämiseen
- Psyykkisiin ja fyysisiin sairauksiin
- Teinivanhemmuuteen
- Riippuvuuksiin
- Itsetuhoisuuteen

Koulutus on tärkeä suojaava tekijä!

Haasteet lastensuojelun ja koulun yhdyspinnoilla

- Sijaishuoltopaikat ja koulut vaihtuvat
- Ongelmia tiedonkulussa, yhteistyössä
- Epäselvät roolit, vastuut ja käytännöt
- Puuttuu tietoa ja osaamista
- Ongelmalähtöisyys ja leimaaminen
- Aikuisten uupuminen, kyynistyminen
- Osattomuus, lapset eivät saa tarvitsemaansa tukea

Sisukas – systeeminen toimintamalli auttaa sijoitettua lasta onnistumaan koulussa

- Monialainen interventio sijaishuollossa asuvien lasten koulunkäynnin ja mielen hyvinvoinnin tueksi
- Lapsen oppimisvalmiuksien ja hyvinvoinnin kartoitus, konsultointi, tuki ja seuranta
- Liikkuva tiimi (erto, psykologi) tekee kartoitukset ja konsultoi lasten lähiverkostoja yhdessä sos.tt:n kanssa
- Yhteistyössä ruotsalainen **skolfam**

ÄLYÄ TUNTEET, KKT- menetelmä lasten ja nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistamiseen

www.sijoitettulapsikoulussa.fi

KASVUN TUKI

Vaikuttavan varhaisen tuen tietolähde

Kuka päättää huostaanotetun lapsen asioista?

Lapsen sosiaalityöntekijä päättää:

- lapsen asuinpaikasta
- hoidosta
- kasvatuksesta
- valvonnasta ja muusta huolenpidosta
- opetuksesta
- terveydenhuollosta

Lapsen huoltajilla on oikeus päättää:

- uskonnosta
- kansallisuudesta ja
- nimestä

Sosiaalityöntekijän rooli kouluyhteistyössä

- vastaa kokonaisvaltaisesti lapsen hyvinvoinnista
- menneisyyden ja nykyhetken arvokas tieto
- päävastuussa sijoitetun lapsen oikeuksien toteutumisesta koulussa
- lapsen laillinen edustaja, mm. pedagogisista asioista päätettäessä
- lapsen terveydentilan tutkiminen (LsL 51§)
- voi valtuuttaa sijaishanhemman / sijaishuoltopaikan käyttämään puhevaltaa yksittäisessä kouluasiassa

Syntymävanhempien rooli kouluyhteistyössä

- huoltajuuden säilyminen
- oikeus tietoon ja osallisuuteen lapsen asioissa
- oikeus mielipiteen esittämiseen lapsen opetuksen järjestämisestä
- lapsen koulunkäynnin tukeminen omien mahdollisuuksien mukaan

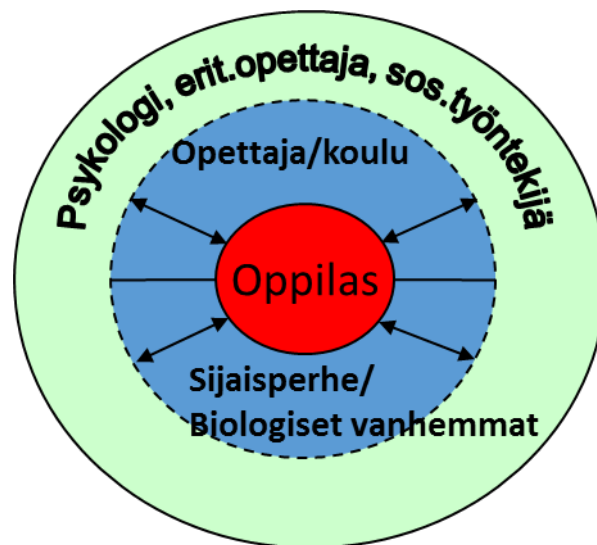
Sijaisvanhempien / sijaishuoltopaikan rooli kouluyhteistyössä

- käytännön arjen kouluyhteistyö
- sosiaalityöntekijän puhevallan
valtuuttaminen yksittäisissä
kouluasioissa
- tärkeä rooli, että lapsi tulee kuulluksi ja
nähdyksi
- lapsituntemuksen hyödyntäminen
lapsen asioissa koulussa

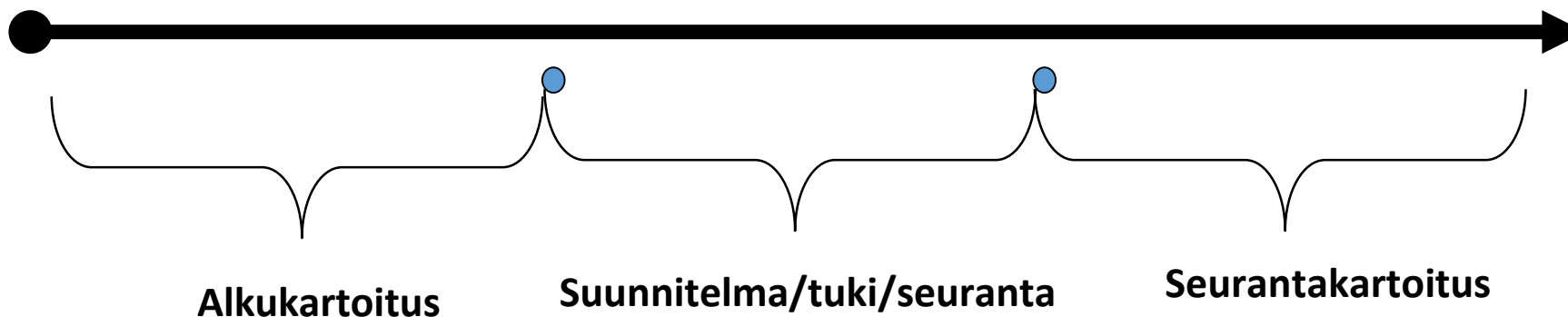
Koulun rooli sijoitetun lapsen asioissa

- yhteistyö lapsen sosiaalityöntekijän ja sijaishuoltopaikan kanssa
- Lakimuutokset 1.1.20 alkaen:
 - ✓ 30§: asiakassuunnitelma
 - ✓ 52a §: sivistykselliset oikeudet sij.huollon aikana
- koululla oikeus saada lasta koskevat opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot
- sijoitetun lapsen tasavertaiset oikeudet koulunkäynnin yksilölliseen tukeen
- käytännön asioista sopiminen
 - ✓ WILMA-tunnukset
 - ✓ kokeiden allekirjoittaminen ym

Sisukas-interventio

Interventio: 2 – 3 vuotta

1. Sosiaalityöntekijän yhteydenotto huoltajiin, sijaisperheeseen ja kouluun

3. Alkukartoitus

Voimavara-
keskeisyys

2. Alkutapaaminen

Monialainen
yhteistyö ja
dialogi

4. Palaute ja oppimissuunnitelma

Jaettu
vastuu

5. Tuki ja seuranta 2 vuoden ajan

7. Palaute ja jatkotuen suunnittelu

6. Uusintakartoitus

Seuranta jatkuu
yläkoulun
loppuun

Sisukas- toiminnan vaikutukset

- tiedonkulku parani ja monialainen yhteistyö tiivistyi
- aikuisten valmiudet tukea sijoitettua lasta vahvistuivat
- lasten osallisuus lisääntyi, saivat yksilöllistä tukea
- **myönteinen kehitys lasten oppimistuloksissa ja psyykkisessä hyvinvoinnissa**
- suojaavien tekijöiden vahvistuessa selviytymiskyky paranee
- koulupudokkuus vähenee

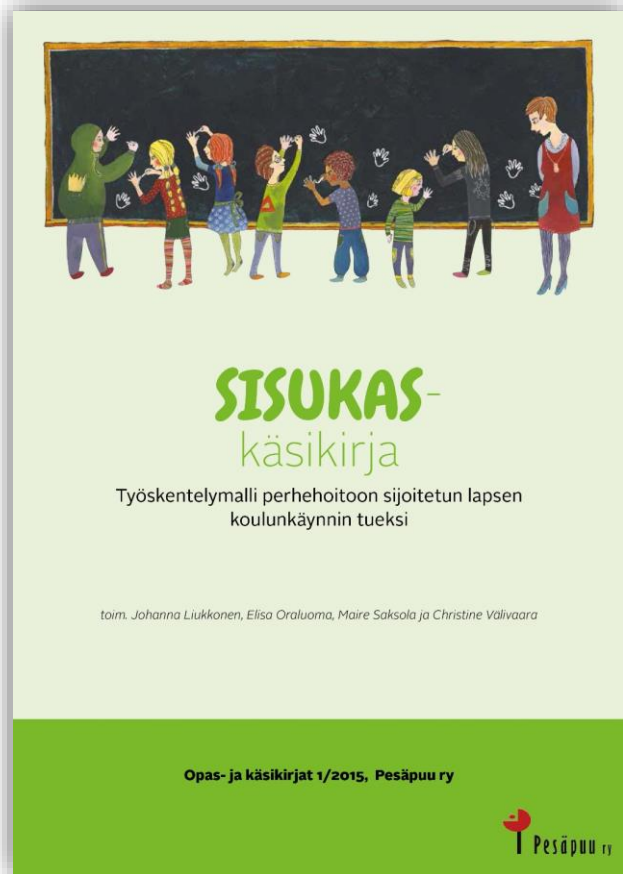
Miten Sisukas on auttanut sinua?

”Mun elämä ennen Sisukasta oli yhtä vuoristorataa ja vapaapudotusta. Mä olin ihan mahoton. Kun tapaatte oikein vaikean lapsen, käyttäkää mua esimerkkinä”

- poika 11 v

Materiaalit: www.sijoitettulapsikoulussa.fi verkkokauppa.pesapuu.fi

Toivo syntyy hiljaisten äänten kuulemisesta,
pienistä teoista, jotka jättävät toivon jälkiä.
Toivo on tie unelmien toteutumiseen.

- Pesäpuu ry